

**NÁVRH ZÁSAD OCHRANY, OBNOVY
A PREZENTÁCIE HODNÔT ÚZEMIA**

A. Základné zásady a všeobecné požiadavky ochrany Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Osturňa

1. Základnou a smerodajnou zásadou ochrany Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Osturňa (ďalej len „PRLA Osturňa“) je zachovanie všetkých pamiatkových hodnôt koncentrovaných na území PRLA Osturňa.
2. Základný pojem „pamiatková hodnota“ je definovaný ako súhrn významných historických, spoločenských, krajinných, urbanistických, architektonických, technických, výtvarných a umelecko – remeselných hodnôt, pre ktoré môžu byť veci predmetom individuálnej alebo územnej ochrany.
3. Rozsah pojmu „pamiatková hodnota“ predstavuje súbor charakteristík jednotlivéj veci, alebo súboru vecí – originalita, autenticita, kvalita, kvantita, forma, obsah, spôsob, doba vzniku, zmeny vplyvom času (patina, deformácia), vývoj, jedinečnosť, celistvosť, výskyt, funkcia, lokácia, typ, autor, kontext, materiál, vzťah a tiež vzájomné vzťahy medzi jednotlivými charakteristikami v možných kombináciách. Originálnosť a autenticita tvoria nosné charakteristiky rozsahu pojmu „pamiatková hodnota“.
4. Pojem „pamiatková hodnota“ je syntetický pojem integrujúci jednotlivé charakteristiky v ich prirodzených, časových alebo logických súvislostiach a vzťahoch.
5. Nositeľmi pamiatkových hodnôt sú jednotlivé nehnuteľné národné kultúrne pamiatky situované na území PRLA Osturňa a nositeľom pamiatkových hodnôt je plošne vymedzené územie PRLA Osturňa ako celok.
6. Nositeľmi pamiatkových hodnôt sú aj nehnuteľnosti a veci v pamiatkovom území ak vykazujú znaky pamiatkovej hodnoty, na základe ktorých môžu byť zapísané ako národné kultúrne pamiatky.
7. Základnou zásadou ochrany nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok (ďalej len „pamiatky“ alebo „NKP“) je zásada rovnocenného hodnotenia a prístupu k pamiatkam. Táto zásada vyjadruje rovnocennosť (hodnotnejšie a menej hodnotnejšie pamiatky) hodnotenia pamiatkových hodnôt jednotlivých pamiatok. To znamená, že jednotlivé pamiatky nemožno preferovať pred inými na základe doby ich vzniku, využitia, slohového zaradenia, symbolickej funkcie a/alebo iných charakteristík a vlastností.
8. Zásada zachovania materiálnej a ideovej autenticity pamiatky ako originálu vyjadruje všeobecnú požiadavku na dôslednú ochranu hodnotnej zachovanej hmotnej súčasti pamiatky so zachovaním jej vierohodnej podoby a formy s rešpektovaním historického vývoja a premien pamiatky.
9. Zásada zachovania kontinuity vyjadruje základnú požiadavku na uprednostňovanie takých materiálov, remeselných a technologických postupov, ktoré sú pre danú pamiatku z hľadiska jej pamiatkových hodnôt podstatné.
10. Zásada zaistenia reverzibility predstavuje požiadavku, aby všetky v súčasnosti negatívne zásahy do hmotnej podstaty pamiatky mohli byť v budúcnosti odstránené bez podstatných úbytkov alebo iných vážnych narušení hmotnej súčasti pamiatok.

11. Základnou a všeobecnou zásadou je zásada zabezpečenia primeraného a vhodného funkčného využitia pamiatkového územia a jednotlivých pamiatok.
12. Najvšeobecnejšou a najzákladnejšou zásadou je zachovanie, ochrana a regenerácia historickej urbanistickej štruktúry PRĽA Osturňa, ktorá je tvorená pôdorysnou štruktúrou sídla, historickou parceláciou, pôdorysnou a hmotovou skladbou zástavby a vzájomnými kompozičnými vzťahmi jednotlivých prvkov a priestorov.

B. Požiadavky na primerané funkčné využitie pamiatkového územia

1. Primerané funkčné využitie územia PRĽA Osturňa ako celku predstavuje jednu zo základných požiadaviek na ochranu pamiatkových hodnôt.
2. Predmetom ochrany PRĽA Osturňa sú rôzne funkcie, ktoré územie plnilo v minulosti a ktorých zachovanie v súčasnosti a v budúcnosti patrí k hlavným požiadavkám na ochranu funkčného využitia pamiatkového územia – prioritne obytná, poľnohospodársko-remeselná, kultúrna a spoločenská funkcia.
3. Obytnú funkciu v PRĽA Osturňa (trvalú alebo prechodnú - rekreačnú) je nutné situovať v ľudových domoch, ktoré pôvodne slúžili na bývanie. Preferovať pôvodné využitie hospodárskych objektov, v prípade ich zmeny funkčného využitia nesmú byť narušené ich pamiatkové hodnoty. Dôsledky funkčného využitia nesmú spôsobiť podstatný úbytok pamiatkových hodnôt a/alebo znemožniť vhodnú prezentáciu pamiatky a nehnuteľnosti v pamiatkovom území.
4. Nepripustné funkcie na území PRĽA Osturňa sú: ťažká priemyselná výroba, hlučná výroba a/alebo znečisťujúca okolité prostredie, veľkoobjemová poľnohospodárska výroba, skladové hospodárstvo a iné funkcie nezlučiteľné s pamiatkovými hodnotami PRĽA Osturňa. Nepripustné sú aj také funkčné využitia, ktoré sekundárne vyvolávajú neprimerané sprievodné nároky na dynamickú alebo statickú dopravu alebo iné nežiadúce a sprievodné nároky nadmerným spôsobom zaťažujúce pamiatky alebo prostredie PRĽA Osturňa.

C. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu

C.1. Požiadavky na zachovanie a údržbu historického pôdorysu

1. Historický pôdorys PRĽA Osturňa je tvorený a vymedzený uličnou zástavbou a jeho zachovanie, údržba a regenerácia je hlavnou zásadou plošnej ochrany pamiatkového územia.
2. Predmetom pamiatkovej ochrany sú z historického pôdorysu územia vyplývajúce urbanistické vzťahy, vyvinutý komunikačný systém a historické plošné vzťahy medzi nimi.
3. Je nevyhnutné zachovať a regenerovať historický pôdorys sídla, konštituovaný historicky vyvinutým zastavovacím systémom a štruktúrou zástavby hospodárskych dvorov ľudovej architektúry vo vzťahu k historicky nezastavaným pozemkom a plochám.

C.2. Požiadavky na zachovanie a údržbu historickej parcelácie

1. Zachovanie tvaru, veľkosti, hustoty a orientácie zachovaných historických parciel „zárubkov“ ako základnej plošnej pôdorysnej hospodársko-obytnej jednotky PRLA Osturňa je základnou požiadavkou ochrany pamiatkového územia, od ktorej priamo závisí úspešné zachovanie a regenerácia historickej urbanistickej štruktúry pamiatkového územia.
2. Tvar úzkych a dlhých zárubkových parciel determinoval spôsob, rozsah a situovanie historickej zástavby hospodárskymi dvormi – ako sídelnej samostatnej hospodársko-obytnej jednotky.

C.3. Požiadavky na regeneráciu historického pôdorysu a parcelácie

1. Zásada regenerácie historického pôdorysu a parcelácie sleduje požiadavku, aby sa súčasný pôdorys a parcelácia územia PRLA Osturňa v čo najväčšej miere približovali a zodpovedali historickému pôdorysu a parcelácii pamiatkového územia.
2. Zásada regenerácie historického pôdorysu obsahuje požiadavku, aby novostavby v PRLA Osturňa boli pôdorysne zakladané na základe historickej parcelácie a to v historicky tradičnom rozsahu zastavanosti príslušných parciel. V prípade historicky nezastavaného pozemku, na ktorom je možné realizovať novostavbu, pôdorysná plocha a skladba novostavby by nemala prekročiť priemernú plošnú zastavanosť parciel historicky zastavaných.
3. Prioritnou požiadavkou regenerácie historického pôdorysu v PRLA Osturňa je výstavba nových objektov na mieste asanovaných objektov (ľudového domu a hospodárskych objektov) v rámci hospodárskych dvorov. Tieto je nutné pôdorysne zakladať výlučne na miestach zaniknutých objektov.
4. V prípade nekonceptného rozparcelovania pôvodných historických parciel je žiadúce parcely rehabilitovať zlúčením podľa historickej parcelácie, v prípade nekonceptného zlúčenia historických parciel je žiadúce parcely rehabilitovať rozčlenením podľa pôvodnej historickej parcelácie z hľadiska eventuálnych nárokov na nežiadúcu výstavbu.

C.4. Požiadavky na zachovanie a regeneráciu pôdorysnej a hmotovej skladby zástavby

1. Zásada regenerácie historického pôdorysu a parcelácie sleduje požiadavku, aby sa súčasný pôdorys a parcelácia v čo najväčšej miere približovali a zodpovedali historickému pôdorysu a parcelácii.
2. Pri zachovávaní a regenerácii pôdorysnej a hmotovej skladby zástavby je nutné vychádzať z konkrétnych pôdorysných a hmotových skladieb zástavby jednotlivých urbanistických súborov, častí a prvkov PRLA Osturňa.
3. Prioritnou požiadavkou regenerácie historického pôdorysu v PRLA Osturňa je výstavba a doplnenie výstavby historicky zaniknutej objektovej skladby v rámci pôdorysnej zástavby jednotlivých hospodárskych dvorov.

D. Požiadavky na zachovanie skladby pamiatkového územia

D.1. Základné požiadavky na zachovanie objektovej skladby

1. Skladbu PRLA Osturňa tvoria nehnuteľné národné kultúrne pamiatky (ďalej len „pamiatky“) a nehnuteľnosti v pamiatkovom území (ďalej len „nehnuteľnosti“).
2. Zachovanie pamiatkových hodnôt objektovej skladby tvorí základnú požiadavku ochrany PRLA Osturňa.

D.2. Základné požiadavky na zachovanie, údržbu, regeneráciu a funkčného využitia NKP

1. Každá pamiatka v pamiatkovom území predstavuje významný doklad, ktorý dokumentuje kultúrny, historický a stavebný vývoj objektu (objektovej skladby) v závislosti od času, miesta, využitia, okolností vzniku spolu s pozitívnymi, ale aj negatívnymi vplyvmi na pamiatku realizovanými od jej vzniku až po súčasnosť.
2. Pamiatky využívať v súlade s ich pôvodnou historickou funkciou alebo takou novou funkciou, ktorá rešpektuje pamiatkové hodnoty konkrétnej pamiatky - danosti, výraz, autenticitu, dispozíciu a iné dôležité charakteristiky. Je žiadúce preferovať také funkčné využitie pamiatky, ktoré vyžaduje najšetrnejšie a minimálne stavebné zásahy alebo zmeny vo výrazovej, hmotovej, materiálovej a ideovej podstate pamiatky.
3. Všetky pozitívne zmeny pamiatok realizované v časovom kontinuu od vzniku až po súčasnosť sú predmetom pamiatkovej ochrany. Okrem iných pozitívnych zmien, je ako pozitívna zmena v ochrane pamiatkového fondu chápané čiastočné prirodzené stárnutie, degradácia a/alebo opotrebovanie materiálov – patina, ktorá tvorí prirodzenú a žiadúcu súčasť pamiatky, ak rozsah, miera a stupeň stárnutia, degradácie a/alebo opotrebovania materiálov nepresiahnu objektívnu úroveň, nad ktorú nie je jej zachovanie žiadúce.
4. Medzi prioritné požiadavky a zásady ochrany pamiatok patrí zachovanie hmotnej a ideovej autenticity pamiatok. Zachovať hodnotnú hmotu pamiatky spolu so zachovaním a rešpektovaním jej vierohodnej podoby, stavebného vývoja a pozitívnych stavebných premien – nutné je zachovanie všetkých autentických hmotných častí, súčastí, prvkov, znakov a vlastností pamiatok.
5. Zo zásady zachovania autenticity vyplýva neprípustnosť neopodstatneného nahradzovania časových, slohových, architektonických, umeleckých, remeselno–umeleckých častí, prvkov, detailov a znakov pamiatky časťami, prvkami, detailmi a znakmi, ktoré falzifikujú autentický stavebný vývoj a slohové zaradenie pamiatky. Neprípustný je tiež prenos a aplikácia architektonických prvkov a znakov z iného časového a slohového obdobia objektu, regiónu alebo mesta.
6. Architektonické, umelecko–remeselné a remeselné artefakty a prvky, stavebné techniky, technológie, pôvodné materiály, zariadenia, povrchové úpravy a iné prvky charakteristické pre pamiatku je potrebné chrániť a zachovať.
7. Medzi hlavné zásady ochrany pamiatkového fondu patrí aj zásada uprednostnenia obnovy a opravy všetkých historických prvkov a súčastí pamiatky pred ich nahradením alebo vymenením za kópie.

8. Neopodstatnené odstraňovanie autentických architektonických, remeselno–umeleckých alebo remeselných súčastí, prvkov, znakov, materiálov z kultúrnym pamiatok je neprípustné, okrem prípadov, keď rozsah a stupeň poškodenia originálu je objektívne a preukázateľne nezvratný.
9. V prípade, že rozsah a stupeň poškodenia originálu je nezvratný, je možné nahradiť originálne historické prvky alebo materiály kópiou, ktorá musí byť identická s originálom tvarovo, materiálovo, konštrukčne, povrchovo, farebne a musí mať rovnaké vizuálne a funkčné vlastnosti.
10. Pri realizácii obnovy, konzervácie, údržby, opravy, rekonštrukcie, dostavby, prístavby alebo inej činnosti, pri ktorej sa vstupuje do historických prvkov a materiálov pamiatky, je nevyhnutné používať také stavebné, konštrukčné, technologické, chemické, fyzikálne, mechanické a iné postupy, procesy a materiály, ktoré nepoškodzujú historicky zachovanú hmotnú podstatu pamiatky a ktoré je možné v budúcnosti odstrániť čiastočne alebo v celom rozsahu bez úbytku pamiatkovej hodnoty a hmotnej zložky pamiatky.
11. Zo zásady zaistenia reverzibility vyplýva aj zásada, že pri realizácii obnovy, konzervácii, údržby, opravy, úpravy a rekonštrukcii alebo inej činnosti, pri ktorej sa vstupuje do historických prvkov a materiálov pamiatky vylúčiť použitie takých technologických, chemických, fyzikálnych alebo mechanických postupov, procesov a materiálov, ktoré poškodzujú historický materiál, alebo nemajú platné technické osvedčenie, alebo ich budúci výsledok pôsobenia na konkrétnom druhu alebo type historického materiálu nie je overený.
12. Pri pamiatkach je nevyhnutné zachovať ich historickú hmotnú a ideovú súčasť – pôvodné, originálne alebo inak výnimočné celkové výrazové, architektonické, stavebné, remeselnícke, technické alebo konštrukčné riešenie pamiatok alebo ich častí vo vzťahu k ich funkcii.
13. Požiadavka zachovania hmotnej podstaty pamiatky sa vzťahuje aj na zachovanie historických priestorových, hmotných, výrazových a urbanistických parametrov pamiatky.
14. Zachovať všetky historické architektonické, umelecké alebo remeselné súčastí, prvky a detaily exteriéru a interiéru pamiatky – kamenná podmurovka, drevená zrubová konštrukcia, krovy, okenné a dverné výplne, historické dlážky, stropy, výzdoba, strešná krytina, rôzne technické riešenia a pod.
15. Rešpektovať historický nosný a konštrukčný systém pamiatky a pri jeho sanácii použiť taký spôsob, ktorý najviac materiálovo, konštrukčne a technologicky zodpovedá historickému nosnému a konštrukčnému systému pamiatky a ktorý zároveň minimalizuje možné negatívne vplyvy na historické súčasti pamiatky.
16. Rešpektovať základné komunikačné a dispozičné riešenia pamiatok. Nové funkčné využitie prispôbovať historickej dispozícii pamiatky a nie dispozičné riešenie pamiatky novému funkčnému využitiu.
17. Pri obnove pamiatky klásť dôraz na kvalitu projektovania a následnej realizácie jednotlivých stavebných alebo iných detailov, ktorých nezvládnutie môže veľmi negatívne ovplyvniť celkový výraz alebo inú podstatnú vlastnosť pamiatky alebo jej prezentácie.
18. Pri obnove pamiatky klásť dôraz na vysokú kvalitu, nielen vykonávaných prípravných a projekčných prác, ale rovnako aj na realizačné práce týkajúce sa umeleckého alebo remeselného charakteru.

19. Novodobé zásahy, materiály alebo konštrukcie podriaďiť historickým danostiam a vlastnostiam pamiatkových objektov.

D.2.1. Materiálová, konštrukčná a technická skladba NKP

1. Historické materiály, stavebné konštrukcie a umelecko-remeselné prvky pamiatok v pamiatkovom území sú nositeľmi pamiatkových hodnôt ako samostatné stavebné materiály, konštrukcie a umelecko-remeselné prvky, ako aj vo vzájomnom funkčnom, historickom a estetickom celku.
2. Stavebné konštrukcie a umelecko-remeselné prvky pamiatok tvoria: kamenné podmurovky, drevená zrubová konštrukcia, drevené trámové stropy, historické dlážky, krovy, strechy, štíty, drevená šindľová krytina, suterény, schodiská, okenné a vstupné otvory a ich historické výplne, historický spôsob úpravy ložných špár zrubovej konštrukcie, exteriérové zdobenie rezných hrán trámov zrubovej konštrukcie a iné dôležité časti a prvky.
3. Technické zariadenie pamiatok tvorí vykurovací systém, vetrací a odvodňovací systém.

D.2.2. Murivá a zvislé nosné konštrukcie

1. Základnou požiadavkou ochrany a obnovy historickej kamennej podmurovky a zrubovej drevenej konštrukcie je zachovanie ich hmotnej, konštrukčnej a materiálnej podstaty v čo najväčšej možnej miere. Je neprípustné perforovať obvodové historické murivá novými stavebnými otvormi v rozpore s ich pôvodným situovaním.
2. V prípade nutnosti potreby sanácie staticky narušených pamiatok je nutné v prípravnej fáze zabezpečiť komplexnú analýzu príčin statického narušenia a popis súčasného stavu jednotlivých konštrukcií z hľadiska ich mechanickej pevnosti a stability. Pri príprave a realizácii sanácie statického zabezpečenia vychádzajúcej z komplexnej analýzy príčin statického narušenia a popisu súčasného stavu jednotlivých konštrukcií použiť taký druh technologických a materiálových postupov a technických riešení, ktorými sa zabezpečí mechanická pevnosť a stabilita objektu s minimalizovaním negatívnych vplyvov na pamiatku a jej pamiatkové hodnoty.
3. Ďalšia základná požiadavka obnovy a ochrany historických murív a zvislých nosných konštrukcií vyplýva zo zásady zachovania kontinuity – výlučne použiť tradičné stavebné techniky, tradičné stavebné materiály, technologické a remeselné postupy, ktoré zodpovedajú konkrétnej kultúrnej pamiatke alebo jej časti.
4. Pri obnove a údržbe historických konštrukcií trasovanie inžinierskych sietí a rozvodov alebo iných technických zariadení navrhnuť a viesť tak, aby sa minimalizovali zásahy do historickej hmoty.

D.2.3. Stropy a horizontálne nosné konštrukcie

1. Základnou požiadavkou ochrany a obnovy historických stropov a horizontálnych nosných konštrukcií je zachovanie ich hmotnej, konštrukčnej a materiálnej podstaty v najväčšej možnej miere.

2. Pri obnovách stropov rešpektovať a regenerovať ich historickú funkciu, konštrukčný princíp, príslušnú typológiu stropu a ich materiálovú podstatu.
3. Pri obnovách stropov zachovať všetky tvaroslovné, dekoratívne a funkčné prvky stropných konštrukcií – profilácia, dekoratívne prvky, farebná povrchová úprava a pod. Pri obnove nezvratne poškodených alebo chýbajúcich častí stropov použiť príslušný identický materiál, konštrukciu a následne aj identické povrchové úpravy nových častí.
4. K historickým stropom je nepripustné pridávať akékoľvek novodobé časti, konštrukcie, technické a iné zariadenia alebo prvky, ktoré by nepriaznivo ovplyvňovali prezentáciu pamiatkových hodnôt stropov alebo by negatívne priamo alebo nepriamo ovplyvňovali ich stavebno-technický stav.
5. Nerealizovať nadmerné zaťaženia stropných konštrukcií, ktoré by mohlo mať za následok statické alebo stavebno-technické narušenie stropných konštrukcií alebo ich častí.

D.2.4. Strechy

1. Predmetom pamiatkovej ochrany sú historické strechy pamiatok na území PRLA Osturňa. Historické strechy pamiatok sa skladajú z historických krovov, strešných plášťov a takých technických, stavebných a dekoratívnych prvkov, ktoré majú súvis s historickými strechami alebo sa vyskytujú v priestore historických striech a sú nositeľmi pamiatkových hodnôt.
2. Predmetom ochrany historických striech pamiatok je ich tradičný historický tvar – sedlová strecha s podlomenicami a štítmi, rozmery, sklony strešných rovín, hmoty, urbanistické proporcie a vzťahy.
3. Predmetom pamiatkovej ochrany sú aj všetky historické charakteristické prvky a detaily historických striech pamiatok, ako sú historické dekoratívne prvky štítov, vetracie otvory v štítoch – výzorníky, historické klampiarske prvky a podobne.
4. Základnou požiadavkou zachovania a udržiavania dobrého stavebno-technického stavu historických striech je ich pravidelná a dôkladná základná údržba.
5. Pri obnove historických striech pamiatok je nepripustné: meniť tvar historických striech, sklon strešných rovín, výšku hrebeňa strechy, odstraňovať alebo zjednodušovať historické ozdobné alebo funkčné prvky striech a štítov.

D.2.5. Regenerácia a obnova krovových konštrukcií

1. Regenerácia a obnova krovových konštrukcií musí byť založená na zásade zachovania autenticity konštrukcií a prvkov a na zásade materiálovej a remeselnej kontinuity – regenerácia a obnova krovových konštrukcií je založená na konzervácii autentických konštrukcií a prvkov, v prípade nutnosti lokálnej výmeny nezvratne poškodených prvkov je žiadúce použiť rovnaký materiál a remeselný postup.

2. V prípade nutnosti nezvratne poškodených častí a prvkov historických krovových konštrukcií je nutné vymeniť iba poškodené časti a prvky formou protéz s rovnakým prierezom. Výmenu je nutné realizovať vhodným tesárskym spôsobom so zachovaním vyhovujúcich drevených častí prvkov kovovej konštrukcie.
3. Prípadné zobytnenie podkrovia má tvoriť doplnok v rámci celkovej dispozície pamiatky takým spôsobom, aby nespôsobovalo nadmerné a neprípustné zaťaženie celého objektu v súvislosti s nárokmi na inžinierske siete a nevyhnutné dispozičné zmeny spodného podlažia.
4. V prípade obnovy, regenerácie alebo celkovej výmeny krovovej konštrukcie pamiatky je nutné dodržať historické sklony strešných rovín.

D.2.6. Strešný plášť

1. Základnou požiadavkou zachovania a udržiavania dobrého stavebno-technického stavu historických striech je ich pravidelná a dôkladná základná údržba, s dôrazom na dobrý vyhovujúci stavebno-technický stav strešného plášťa.
2. Pri výmene strešnej krytiny pamiatok použiť krytinu z dreveného štiepaného šindľa, alternatívne strešnú krytinu, ktorá z hľadiska vývoja má použiteľné opodstatnenie v pamiatkovom území.
3. Pri výmene strešnej krytiny je neprípustné použitie nových tvarových a materiálových krytín, ktoré nemajú žiadne opodstatnenie na území PRLA Osturňa.

D.2.7. Obnova, regenerácia a adaptácia striech

1. Na pamiatkach na území PRLA Osturňa sú neprípustné strešné nadstavby vertikálnym smerom prevyšujúce historické strešné roviny.
2. Zobytnenia podkrovia pamiatok je nutné realizovať pri zachovaní historického tvaru strechy, sklonu strešných rovín a výšky strešného hrebeňa.
3. Presvetlenie podkrovných priestorov pamiatok riešiť v strešných rovinách pohľadovo menej exponovaných, nie však v strešných rovinách situovaných do uličného priestoru. Vo výnimočných prípadoch je prípustná možnosť presvetlenia podkrovných priestorov v strešných štítoch, za predpokladu uzatvorenia okenných otvorov drevenými okenicami, ktorých materiálová a remeselná realizácia zaručí pohľadovú kompaktnosť strešných štítov.
4. Presvetlenie riešiť strešnými oknami, alt. strešným vikierom. Primerané množstvo strešných okien primeranej veľkosti je nutné osadiť v ploche strešnej roviny s primeranými vzájomnými odstupmi. Je neprípustné združovanie dvoch alebo viacerých strešných okien v súvislých vertikálnych alebo horizontálnych radoch. Strešné okná je žiadúce situovať v ploche strešnej roviny na základe rešpektovania príslušnej krovovej konštrukcie. Strešný vikier je nutné riešiť v pultovom tvare.
5. Pri obnove, regenerácii alebo adaptácii striech pamiatok je neprípustná realizácia terás, balkónov, loggií a iných novodobých prvkov alebo ich vzájomných kombinácií.

D.2.8. Štíty

1. Štíty pamiatok zachovať v kompaktnom stave, vrátane historických tvarov vetracích otvorov - výzorníkov a vrátane všetkých drevených dekoratívnych umelecko-remeselných prvkov.
2. V štítových stenách je nežiadúca realizácia okenných otvorov, vo výnimočných prípadoch je prípustná za podmienok uvedených v bode 4, v stati G.2.2.6.

D.2.9. Výplne okenných a vstupných otvorov

1. Historické výplne okenných a vstupných otvorov sú nositeľmi pamiatkových hodnôt a sú cennou súčasťou exteriéru a interiéru objektov v PRLA Osturňa a podieľajú sa na ich architektonickom výraze.
2. Historické výplne okenných a vstupných otvorov zachovať na ich pôvodnom mieste.
3. Dbieť o zachovanie autentickej hmoty týchto stavebných prvkov a všetkých ich častí (vrátane obloženia, kovania, zámkov, kľučiek, staršieho skla, spojovacích a stužujúcich prvkov, náterov a iných povrchových úprav) v čo najväčšej možnej miere.
4. Dbieť o zachovanie autentického materiálu, tvaru, členenia, podoby, rozmerov, profilácií a detailov všetkých súčastí, ich vhodnej povrchovej úpravy, spôsobu realizácie a spojenia i spôsobu upevnenia skla, ako aj osadenia v otvore.
5. Preferovať opravu a reparáciu autentických starších výplní okenných a vstupných otvorov pred osadením vytvorených kópií alebo historizujúcich nových výrobkov.
6. V prípade, že rozsah a stupeň poškodenia originálu je nezvratný je možné nahradiť originál kópiou, ktorá bude identická v materiáli, tvare, členení, rozmeroch, profilácii, detailoch všetkých súčastí, povrchovej úprave, spôsobe prevedenia a spojenia i spôsobe upevnenia skla, ako aj osadenia v otvore. Nepripustná je realizácia členenia výplní okenných otvorov priečnikmi vloženými do zasklenia a výlepmi na zasklenie.
7. Chýbajúce výplne historických okenných a vstupných otvorov je treba vyrobiť pokiaľ je to možné podľa podobných hodnotných starších prvkov zachovaných na objekte a dbať o vytvorenie identickej kópie. Ak sa na objekte nezachovali takéto konštrukcie je nutné vychádzať z historických analógií.
8. Pri konzervácii, údržbe, opravách a rekonštrukciách historických okien, dverí a iných podobných prvkov a všetkých ich súčastí (vrátane obloženia, kovania, zámkov, kľučiek, skla, spojovacích prvkov, náterov a iných povrchových úprav) je vhodné dať prednosť pôvodnému spôsobu prevedenia, spojenia, upevnenia a používať materiály totožné s historickými materiálmi.

D.2.10. Povrchové úpravy stavieb

1. Historické povrchové úpravy stavieb (bez ohľadu na vek, umeleckú hodnotu, zdobnosť, kvalitu výtvarného poňatia, stupňa poškodenia) tvoria súčasť pamiatky, jej materiálnej, dokumentárnej a výtvarnej podstaty a sú predmetom pamiatkovej ochrany.
2. Pri obnovách soklových kamenných častí pamiatok je nutné uplatniť ich historicky vyvinutú úpravu, t.j. priznanie riadkového kamenného muriva bez povrchových omietkových vrstiev alebo uplatniť výlučne vápennú exteriérovú omietku. V prvom rade je nutné šetrne odstraňovať následky neodborných úprav, ktoré znehodnotili historickú architektúru, predovšetkým úpravy soklových častí objektov tvrdými nepriedušnými omietkami.
3. Pri obnove a konzervácii povrchovej úpravy drevenej zrubovej konštrukcie uplatniť technologické postupy, ktoré majú platné technické osvedčenie a ich budúci výsledok pôsobenia na konkrétnom stavebnom materiáli je overený. Pri exteriérovej úprave ložných špár drevenej zrubovej konštrukcie uplatniť historicky vyvinutý spôsob, t.j. v omietkovej úprave alebo v prekrytí drevenými latkami.
4. Predmetom pamiatkovej ochrany sú všetky historické podlahy pamiatok – ich materiálová a konštrukčná skladba. Zachovať všetky typy a druhy historických podláh – drevené, kamenné, dusané alebo iné povrchové úpravy charakteristické pre dané obdobie a funkciu interiérového alebo exteriérového priestoru.
5. Pri obnove a regenerácii nezachovaných interiérových a exteriérových dlažieb pamiatok je potrebné postupovať pri výbere druhu podlahy – materiál, konštrukcia, typ, farebnosť, povrchová úprava, veľkosť prvkov podláh alebo dlažobného materiálu, spôsob a raster uloženia a prípadné záverečné povrchové úpravy podláh (ochranné alebo farebné nátery) a iné konštrukčné parametre na základe jednotlivých analógií.

D.3. Požiadavky na zachovanie, obnovu a realizáciu infraštruktúry a technických zariadení pamiatok v PRĽA Osturňa

1. Funkčné alebo nefunkčné historické technické zariadenia je žiadúce zachovať ako nositeľov pamiatkových hodnôt dokumentujúcich technické a stavebné riešenia doby ich vzniku.
2. Historické technické zariadenia je žiadúce pri obnovách alebo adaptáciách pamiatok zachovať v maximálnom rozsahu formou ich primeraného využitia pre rovnaké alebo podobné funkcie, alebo ich vhodnou formou konzervovať a zachovať pre budúcu možnú obnovu, využitie a primeranú prezentáciu.
3. Nefunkčné technické zariadenia a príslušné rozvody, ktorých zachovanie nie je z hľadiska ochrany pamiatkového fondu žiadúce je nutné odstrániť v potrebnom rozsahu, hlavne ak svojim situovaním, vzhľadom a inými parametrami negatívne ovplyvňujú prezentáciu pamiatkových hodnôt.
4. Technické zariadenia, rozvodné a meracie skrine alebo prístroje neumiestňovať na hlavných fasádach objektov, je nutné ich umiestniť na menej pohľadovo exponované miesta.

5. Zachovať a preferovať historický spôsob vykurovania objektov.
6. Zatepľovať drevenú zrubovú konštrukciu objektov z exteriérovej strany je neprípustné. V odôvodnených prípadoch je možné zateplenie interiérových priestorov objektov.

D.4. Požiadavky na úpravu nehnuteľností, ktoré vhodne dotvárajú pamiatkové územie

1. Objekty vhodne dotvárajúce pamiatkové územie sčasti rešpektujú situovanie historickej zástavby, hmotovo-priestorové riešenie a materiállovú skladbu.
2. Ich úpravy musia smerovať ku architektonickému skvalitneniu ich výrazu a vhodného začlenenie do pamiatkového územia.

D.5. Požiadavky na úpravu nehnuteľností, ktoré nevhodne dotvárajú pamiatkové územie

1. Objekty nevhodne dotvárajúce pamiatkové územie negatívne narušili jeho prostredie: nevhodným situovaním zástavby na parcelách, predimenzovaným hmotovo-priestorovým riešením oproti tradičnej historickej zástavbe, použitím nevhodných stavebných materiálov a výrazových architektonických prvkov pre prostredie pamiatkovej rezervácie.
2. Zásadnou požiadavkou pri ďalšej úprave týchto objektov je eliminovať ich negatívny vplyv pre pamiatkové územie.

D.6. Požiadavky na úpravu nehnuteľností v pamiatkovom území - plochy

1. Predmetom pamiatkovej ochrany je historická profilácia terénu a historická niveleta v minulosti zastavaných a trvalo nezastavaných pozemkov.
2. Pri terénnych úpravách je žiadúce rehabilitovať historickú profiláciu a historickú niveletu územia PRĽA Osturňa.

E. Požiadavky na reguláciu tradičnej skladby objektov v pamiatkovom území – zásady spôsobu zástavby pri novostavbách

E.1. Základné požiadavky a zásady

1. Základnou zásadou ochrany a regenerácie tradičnej skladby objektov v pamiatkovom území je zachovanie a regenerácia historického historickej urbanistickej štruktúry, pôdorysu, parcelácie, hmotovej a priestorovej štruktúry, objektovej skladby, architektonických prvkov historickej zástavby, vzájomných hmotových, objemových a výškových parametrov, vlastností alebo vzájomných vzťahov stavieb a súborov, ktoré sa historicky vyvinuli a ktorých ochrana a regenerácia je z hľadiska zachovania pamiatkových hodnôt územia žiadúca.

2. Ochrana a regenerácia tradičnej skladby objektov sa vzťahuje na celé plošné územie Pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry Osturňa a realizuje sa stanovením takých zásad a regulatívov pre stavby na nehnuteľnosti v pamiatkovom území - novostavby, ktoré vznikajú na mieste v minulosti asanovaných a zaniknutých objektov a na nehnuteľnostiach (parcelách), na ktorých v minulosti historicky nie je doložená výstavba.
3. Hlavnou zásadou a regulatívom pre novostavby v pamiatkovom území je zásada kontinuity. Podľa tejto zásady musí architektonické riešenie novostavieb rešpektovať a vychádzať z historicky vyvinutých materiálových, architektonických a hlavne urbanistických štruktúr a vzťahov daného prostredia.
4. Novostavba v pamiatkovom území musí byť nositeľom takých architektonických kvalít, ktoré budú prínosom pre dané prostredie a budú ho dlhodobo pozitívne zhodnocovať.
5. Nevyhnutným predpokladom priaznivého začlenenia novostavby do pamiatkového prostredia je jej primerané hmotové riešenie.
6. Najvšeobecnejšia zásada navrhovania resp. hodnotenia novostavieb v pamiatkovom území by mohla byť definovaná na základe analógie dialógu medzi dvoma rovnocennými partnermi ako zásada „dialogickej architektúry“ – novostavby a pamiatky by mali spolu v architektonickom ideovom poňatí a výraze vzájomne komunikovať, ako hodnotné a rovnocenné stavebné diela. Výsledkom tejto komunikácie má byť zachovanie podstatných kultúrnych hodnôt s dôrazom na jedinečnosť, neopakovateľnosť a originalitu pamiatok a novostavieb.
7. Realizácia novostavieb v pamiatkovom území, pôdorysná zastavanosť parcely, hmotovo-priestorové riešenie novostavby a vzájomné vzťahy medzi objektami musia vychádzať z historicky pôvodnej situácie.

E.2. Novostavby na plochách zaniknutej zástavby

1. Realizácia novostavby (novostavieb) na plochách, kde v minulosti zanikla, resp. bola asanovaná zástavba, musí rešpektovať historické urbanisticko-architektonické princípy: pôdorysnú zastavanosť parcely, celkovú kompozíciu, hmotovo-priestorovú skladbu, výškové usporiadanie a orientáciu striech.

E.3. Novostavby na plochách, kde v minulosti nebola zástavba

1. Situovanie novostavby (novostavieb) na nehnuteľnostiach (parcelách), kde nikdy nebola výstavba je prípustná v polohách, ak vedie k doplneniu celistvosti jednostrannej uličnej zástavby. Doplnenie zástavby na týchto plochách s adekvátnym hmotovo-priestorovým a materiálovým riešením predstavuje zvýšenie architektonických a urbanistických hodnôt pamiatkového územia.
2. Situovanie novostavby na parcele, jej pôdorysné, hmotovo-priestorové a architektonické riešenie musí vychádzať zo základných princípov historicky tradičnej skladby zástavby.

E.4. Materiálová regulácia novostavieb

1. Hlavnou regulatívnou zásadou pri riešení novostavieb na celom území PRLA Osturňa je použitie historicky tradičných stavebných materiálov.
2. Pre podmurovky objektov použiť kamenný stavebný materiál v historicky pôvodnej skladbe a povrchovej úprave, t.j. riadkové kamenné murivo bez povrchových omietkových vrstiev, alt. s uplatnením priedušnej fasádnej omietky.
3. Novostavby realizovať drevenou zrubovou konštrukciou, alt. konštrukciou, ktorá svojím materiálovým a konštrukčným riešením nebude narúšať pamiatkové hodnoty územia.
4. Zastrešenie novostavieb realizovať drevenou krovovou konštrukciou s použitím strešnej krytiny z dreveného šindľa, alternatívne strešnej krytiny, ktorá z hľadiska vývoja má použiteľné opodstatnenie v pamiatkovom území.
5. Výplne okenných a vstupných výplní realizovať v materiáli dreva. Neprípustné je použitie plastového materiálu s povrchovou úpravou imitujúcou drevený materiál.

F. Zásady a požiadavky zachovania, ochrany, obnovy a údržby zelene

1. Zachovať a nemeniť naturálny prírodný voľný krajinársky systém zelene v pamiatkovom území.
2. Pri zásahoch do porastovej štruktúry uplatňovať domáce druhy drevín vyskytujúce sa v prirodzenom rastlinnom spoločenstve v okolitej krajine.
3. Nezasahovať technickou reguláciou do prirodzene sa vyvinutého pobrežného porastu Osturnianskeho potoka.
4. V údržbe pobrežného porastu uplatňovať cyklické zásahy v malých častiach, jednorázové súvislé holoruby pobrežného porastu sú neprípustné.
5. Očistiť trávnaté pásy okolo komunikácií od nevhodných výsadiel a udržiavať ich trávnikovú.
6. Sadovnícke úpravy predzáhradiek smerovať k obnove pôvodných úprav s kvetinovými výsadbami stanovištne vhodnými do horského prostredia a okrasným krom v nároží.
7. Dvory ponechať trávnaté, spevňovať len nevyhnutné komunikačné trasy a pre ich spevnenie uprednostniť prírodný materiál.
8. Pri sadovníckych úpravách dvorov a predzáhradiek nevnašať do porastovej štruktúry cudzokrajné dreviny, resp. z cudzokrajných drevín uplatniť len tie, ktoré sa tvarom podobajú domácim drevinám.

9. Neuplatňovať pri výsadbe ovocných stromov prísne radové výsadby, ale rozmiestniť ich voľne a roztrúsene po ploche záhrady.
10. Zabezpečiť pravidelnú údržbu lúk a pasienkov a udržiavať ich bez porastov alebo len s ojedinelou porastovou skupinou alebo solitérnymi drevinami.
11. Zachovať, neporušiť a udržiavať plynulé nečlenené prepojenie systému zelene pamiatkového územia s okolitou krajinou.

G. Zásady zachovania, ochrany, údržby a prezentácie archeologických nálezov a nálezísk

1. Základným predpokladom zachovania, ochrany, údržby a prezentácie archeologických nálezov a nálezísk v pamiatkovom území a v jej kontakte je dôsledné uplatňovanie príslušných ustanovení pamiatkového a stavebného zákona v územnom a stavebnom, resp. vodoprávnom konaní.
2. Ustanovenie § 29 odsek 4 pamiatkového zákona je potrebné uplatniť už pri priemete základných pamiatkových hodnôt do územno-plánovacej dokumentácie územia sídelného celku, v zmysle ktorého orgán oprávnený schváliť územno-plánovaciú dokumentáciu je povinný vyžiadať si stanovisko Krajského pamiatkového úradu Prešov po vyjadrení archeologického ústavu.
3. Stavebné práce v pamiatkovom území je možné realizovať len s podmienkou realizácie archeologického výskumu, resp. oznamovacej povinnosti pred výkopovými prácami, ktorá je súčasťou prípravnej dokumentácie. Výsledky archeologického výskumu je potrebné premietnuť a zapracovať do projektovej dokumentácie.
4. V prípade nepredvídaného nálezu je potrebné postupovať podľa § 32 odsek 13 pamiatkového zákona.
5. Pri archeologických výskumoch je potrebné uplatniť ustanovenia § 36, 38 a 39 pamiatkového zákona.
6. Pri ochrane archeologických nálezísk v územnom a stavebnom konaní a prezentácii nehnuteľných archeologických nálezov a nálezísk je potrebné postupovať v spolupráci s príslušným stavebným úradom a orgánmi územnej samosprávy v zmysle ustanovenia § 41 odsek 4 a 5 pamiatkového zákona.

H. Zásady a požiadavky pre úpravu komunikácií

1. Zachovať historickú sieť komunikácií, vrátane ich smerovaní, šírkových parametrov a ich nivelácií.
2. Pri úprave hlavnej cestnej komunikácie uplatniť asfaltový povrch bez použitia okrajových obrubníkov. Pri komunikácii nerealizovať chodníky pre peších.

3. Prístupové komunikácie vedúce do „zadných“ častí pozemkov povrchovo neupravovať, ponechať v prirodzenej zatravnenej úprave.

I. Zásady a požiadavky pre úpravu oplotení

1. Pri oplotení a ohrazení historicky vymedzených parciel (zárubkov) rešpektovať a uprednostňovať tradičné formy oplotenia používané v minulosti na území PRĽA Osturňa.
2. Oplotenie nesmie svojím rozsahom, tvarom, rozmermi a materiálom narušiť charakter stavby na oplocovanej parcele (pozemku) a jeho okolí.
3. Oplotenie historicky doložených predzáhradok ľudových domov riešiť dreveným vzdušným latkovým plotom bez realizácie soklových podmuroviek.

J. Zásady a požiadavky pre umiestnenie reklám

1. Reklamné, informačné a propagačné zariadenie umiestnené na pamiatke alebo na nehnuteľnosti v pamiatkovom území musí byť prispôbené jeho architektúre a nesmie rušiť estetický výraz objektu a pamiatkového územia.
2. V PRĽA Osturňa je nepripustné situovať billboardy, veľkoplošné reklamy, svetelné reklamy, typizované priemyselne vyrábané reklamné a propagačné panely, vývesné štíty.
3. Veľkosť reklamných označení a ich kompozičné usporiadanie musí rešpektovať proporcie fasád objektov a hmotovej zástavby pamiatkového územia. Preferovať plošnú realizáciu reklamných, informačných a propagačných zariadení.

K. Zásady a požiadavky pre osvetlenie verejných priestorov

1. Pri osvetľovaní verejných priestorov je nutné rešpektovať nielen svetlotechnické vlastnosti materiálov osvetľovaných objektov, ich súborov ale aj širšie okolie.
2. Uličné osvetlenie v pamiatkovom území riešiť formou vertikálnych (stĺpových) osvetľovacích telies, ktorých veľkosť, tvar a situovanie nesmie narúšať pohľadové väzby pamiatkového fondu PRĽA Osturňa.
3. Iluminácia PRĽA Osturňa je prípustná iba areálu Gréckokatolíckeho kostola sv. Michala. Prípadnú ilumináciu je nutné riešiť spôsobom, pri ktorej nebudú vznikať veľké a tmavé tieň, ani rušivá zmes tieňov a protitieňov.

L. Prezentácia pamiatkového fondu PRLA Osturňa

1. Uprednostňovať prezentáciu pamiatkového fondu PRLA Osturňa v rámci kultúrno-spoločenských a osvetových aktivít sídla a regiónu.
2. Prezentácia pamiatkového fondu PRLA Osturňa nesmie narušiť a poškodiť jej pamiatkové hodnoty.

M. Spolupráca a účasť orgánov, organizácií a samosprávy na regenerácii pamiatkového územia

1. Spolupráca a účasť orgánov, organizácií a samosprávy na regenerácii pamiatkového územia je legislatívne doložená aj zákonom NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „pamiatkový zákon“).
2. V zmysle § 1 odsek 2 pamiatkového zákona, „tento zákon ďalej upravuje organizáciu a pôsobnosť orgánov štátnej správy a orgánov územnej samosprávy, ako aj práva a povinnosti vlastníkov a iných právnických osôb a ukladanie pokút za protiprávne konanie na úseku ochrany pamiatkového fondu, ktorý je významnou súčasťou kultúrneho dedičstva a ktorého zachovanie je verejným záujmom“.
3. V zmysle § 14 pamiatkového zákona, „obec utvára všetky podmienky potrebné na zachovanie, ochranu, obnovu a využívanie pamiatkového fondu na území obce. Obec: dbá, aby vlastníci kultúrnych pamiatok konali v súlade s týmto zákonom; koordinuje budovanie technickej infraštruktúry sídel s pamiatkovým územím; spolupôsobí pri zabezpečovaní úprav uličného interiéru a uličného parteru, drobnej architektúry, historickej zelene, verejného osvetlenia a reklamných zariadení tak, aby boli v súlade so zámermi na zachovanie a uplatnenie hodnôt pamiatkového územia; podporuje iniciatívy občanov a občianskych združení pri ochrane pamiatkového fondu; na základe výpisov z ústredného zoznamu vedie evidenciu pamiatkového fondu na území obce. Obec môže utvárať zdroje na príspevky vlastníkom na záchranu a obnovu kultúrnych pamiatok nachádzajúcich sa na území obce. Obec môže rozhodnúť o utvorení a odbornom vedení evidencie pamätihodností obce. Do evidencie pamätihodností obce možno zaradiť okrem hnutelných vecí a nehnuteľných vecí aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné a katastrálne názvy, ktoré sa viažu k histórii a osobnostiam obce. Zoznam evidovaných pamätihodností obce predloží obec na odborné a dokumentačné účely krajskému pamiatkovému úradu; ak ide o nehnuteľné veci, predloží zoznam aj stavebnému úradu“.

N. Všeobecné doplňujúce požiadavky na ochranu pamiatkového fondu PRLA Osturňa

Ak na základe aplikácie zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov dôjde k nejasnosti o metodickom postupe ochrany pamiatkového fondu PRLA Osturňa z dôvodu, že tieto zásady explicitne neurčujú konkrétny metodický postup, alebo nastane kontradiktórna interpretácia metodického postupu, v takých prípadoch o metodickom postupe rozhodne Krajský pamiatkový úrad Prešov formou individuálneho správneho aktu.